

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชศาสตร์ ตูลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๓/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลแพ่งธนบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายบุญมา แซ่ลี) ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๒๖๔๐/๒๕๕๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (กรณีพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ วรรคสอง มาตรา ๒๘ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๘๑ และต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖)

สรุปความเป็นมา

๑. เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๒ ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี หรือทรัพย์มีทอง เป็นจำเลยต่อศาลแพ่งธนบุรี เป็นคดีหมายเลขดำที่ ๒๖๔๐/๒๕๕๒ ความผิดฐานเบิกเงินเกินบัญชี เงินกู้ เบี้ยประกัน จำนอง เป็นทุนทรัพย์ ๒,๖๗๕,๖๕๕.๑๒ บาท ขอให้ศาลสั่งให้จำเลยชำระหนี้พร้อมดอกเบี้ย

๒. เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒ นายบุญมา หรือสมพจน์ แซ่ลี หรือทรัพย์มีทอง ได้ยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ สรุปได้ดังนี้

๒.๑ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๘ จำเลยได้เปิดบัญชีกระแสรายวันและทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี เป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยมีกำหนดระยะเวลา ๓๖๕ วัน และจำเลยได้ชำระหนี้โจทก์หลายครั้งแต่ก็ยังไม่เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาดังกล่าว และโจทก์ถือว่าจำเลยตกเป็นผู้ผิดนัดการชำระหนี้กับโจทก์ นับแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๘ เป็นต้นมา แต่โจทก์มิได้ใช้สิทธิเรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้เบิกเงินเกินบัญชีแต่อย่างใด โดยโจทก์ยังคงคิดดอกเบี้ยตามสัญญาประกาศของธนาคารโจทก์ในอัตราสูงสุดร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยวิธีทบต้นตลอดมาจนถึงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ จึงบอกเลิกสัญญากับจำเลย และหลังจากนั้นโจทก์ยังคงคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยไปอีกเป็นจำนวนเงิน ๔๐๐,๗๔๓.๐๗ บาท



LIRT

๒.๒ นอกเหนือจากนี้ในวันเดียวกันจำเลยยังมีสัญญากู้เงินจากโจทก์อีกเป็นจำนวนเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งในการนี้ โจทก์ได้กำหนดและเรียกดอกเบี้ยจากจำเลยโดยอาศัยประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ออกข้อกำหนดและวิธีปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดขัดกับหลักกฎหมาย กล่าวคือ ให้โจทก์กำหนดอัตราดอกเบี้ยและวิธีปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดตามอำเภอใจ และเรียกเก็บดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราสูงสุดตั้งแต่ร้อยละ ๑๕.๒๕ จนถึงร้อยละ ๒๕ ต่อปี

๒.๓ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ (๒) ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ เป็นการให้โจทก์กำหนดอัตราดอกเบี้ยและวิธีปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยหรือส่วนลดตามอำเภอใจ และเรียกเก็บดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราสูงสุดเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นการเอาเปรียบลูกค้าหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างไม่เป็นธรรม

๓. ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๓ จำเลยได้ยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งธนบุรีขอให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

๓.๑ โจทก์อาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นผลให้โจทก์กำหนดอัตราดอกเบี้ยรวมทั้งกำหนดเงื่อนไขและวิธีปฏิบัติการคิดดอกเบี้ยทบต้นและดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสูงเกินอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ไว้ในสัญญาสำเร็จรูปแบบเบ็ดเสร็จ จึงขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕

๓.๒ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ บัญญัติให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถให้วิธีปฏิบัติเหนือการควบคุมของรัฐ โดยกระทำการออกประกาศถ่ายโอนอำนาจไปให้ผู้ประกอบการธนาคารโจทก์และธนาคารพาณิชย์อื่นทั่วประเทศสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยรวมทั้งเงื่อนไขและวิธีการเกี่ยวกับดอกเบี้ยในลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดช่องให้กลุ่มทุนธนาคารและผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์แสวงหาผลประโยชน์จากดอกเบี้ยให้แก่ตนเองและพวกพ้องอย่างไม่เป็นธรรม การกระทำของโจทก์จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๘๗



๓.๓ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ รัฐมนตรีโดย คำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงิน อาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้ใช้กู้ยืมให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีได้ ฯลฯ” และมาตรา ๖ บัญญัติว่า “เมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๔ แล้ว มิให้นำมาตรา ๖๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา ๔” ฉะนั้น พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๖ ข้างต้น จึงเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเป็นการเฉพาะ โดยมีเจตนาที่ให้ธนาคารพาณิชย์ สามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้โดยลำพัง

จำเลยเห็นว่ากฎหมายทั้งสองฉบับ คือ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๖ ที่ธนาคารโจทก์ใช้ กำหนดและเรียกดอกเบี้ยทบต้นและดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมเกินอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยใช้สัญญาสำเร็จรูป กำหนดเงื่อนไขแบบเบ็ดเสร็จและใช้สิทธิเสรีภาพปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยแบบผูกขาดตัดตอนไม่เป็นธรรม และเอาเปรียบผู้บริโภค จึงเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ และ มาตรา ๕๗ และเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และมาตรา ๒๙ และต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

จึงขอให้ศาลแพ่งธนบุรีระงับการพิจารณาคดีและขอสงวนคำโต้แย้งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัยคดีนี้ตามมาตรา ๒๖๔ แห่งรัฐธรรมนูญ

๔. ศาลแพ่งธนบุรี จึงส่งสำนวนมายังศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัย เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๓

๕. ศาลรัฐธรรมนูญรับพิจารณาคำร้องที่ศาลแพ่งธนบุรีส่งตามคำโต้แย้งของจำเลยรวม ๒ ประเด็น และมีคำสั่งรับเรื่องไว้ดำเนินการในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๓ ดังนี้

๕.๑ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๗



๕.๒ พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และ มาตรา ๖ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๘๗ และเป็นการจำกัดสิทธิ เสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และมาตรา ๒๙

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๘๗

๒) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ การธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔

๓) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๖

ข้อพิจารณา

๑. เมื่อพิจารณาจากความเป็นมาแล้วเห็นว่า นายบุญมา แซ่ลี หรือนายสมพจน์ ทรัพย์มีทอง เป็นผู้ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) ในวงเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๘ และในวันเดียวกันก็ได้ทำสัญญาขอกู้เงินอีก ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาทด้วย ต่อมานายบุญมา แซ่ลี ได้ชำระดอกเบี้ยบางส่วนต้นบ้าง ขาดชำระบ้างจนถึงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ เมื่อธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) ยื่นฟ้องปรากฏมีมูลหนี้ ๒,๖๗๕,๖๕๕.๑๒ บาท

๒. ในครั้งแรกนายบุญมา แซ่ลี ยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๒ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับประเด็นของการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราโดยไม่เป็นธรรม จึงขอให้ศาลแพ่งธนบุรี ยกฟ้องนับว่าคำให้การส่วนนี้ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

๓. ในการยื่นคำร้องเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๓ จำเลยได้ยกข้อต่อสู้ว่ากฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ มีบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๗ และมาตรา ๘๗ และต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖

๔. ในคำร้องฉบับลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๓ ซึ่งศาลแพ่งธนบุรีได้ส่งมาในสำนวนถึงศาล รัฐธรรมนูญนั้น จำเลยมิได้ยกเหตุผลข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้ชัดเจนว่าพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ มาตรา ๔ วรรคสอง และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน มาตรา ๔

และมาตรา ๖ ขัดกับรัฐธรรมนูญแต่ละมาตราอย่างไรบ้าง ข้อโต้แย้งในสำนวนเป็นเพียงคำกล่าวอ้างลอยๆ เช่น ใช้สัญญาสำเร็จรูปกำหนดเงื่อนไขแบบเบ็ดเสร็จ และใช้สิทธิเสรีภาพปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยแบบผูกขาด ตัดตอนไม่เป็นธรรม เอาเปรียบผู้บริโภค จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ จึงขาดสาระที่จะพิจารณาได้ว่ามาตราใดของกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแต่ละมาตรา ที่อ้างอย่างไรบ้าง

๕. กรณีนี้เป็นเรื่องที่นายบุญมา แซ่ลี หรือนายสมพจน์ ทรัพย์มีทอง เป็นลูกหนี้ของธนาคาร ศรีนคร จำกัด (มหาชน) ต่อเนื่องมาอย่างน้อยตั้งแต่ปี ๒๕๓๘ ฉะนั้นถ้ามีเหตุให้นายบุญมา เห็นว่า ธนาคารศรีนครทำสัญญาแบบสำเร็จรูป ๆ ไม่เป็นธรรมด้วยเหตุใดๆ ก็น่าจะขอแก้ไขสัญญาหรือบอกเลิก สัญญาเสียได้ เพราะธนาคาร ๆ ได้ประกาศขึ้นอัตราดอกเบี้ยและเรียกเก็บดอกเบี้ยโดยผลการจาก จำเลยถึง ๑๕ ครั้ง (ตามคำให้การจำเลยฉบับลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒) กรณีจึงไม่เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้

คำวินิจฉัย

จากความเป็นมา ข้อกฎหมาย และข้อพิจารณาข้างต้นเห็นว่า คำโต้แย้งของนายบุญมา แซ่ลี หรือนายสมพจน์ ทรัพย์มีทอง ขาดเหตุผล ขาดข้อเท็จจริงและในประเด็นข้อกฎหมายก็ขาดน้ำหนัก เพียงพอจะชี้ชัดได้ว่า

๑) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ การธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ และ

๒) พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ และมาตรา ๖

ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ วรรคสอง มาตรา ๒๙ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๘๗ และต้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ อย่างไรบ้าง นับได้ว่าเป็นการร้องที่เคลือบคลุมขาดเนื้อหาสาระ และขาดน้ำหนักพอที่จะใช้วินิจฉัยว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ ดังกล่าวได้ จึงเห็นควร ยกคำร้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๔

ศาสตราจารย์ ดร.อมร รัชชสัจจย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



LIRT